

Jan Saal: 'Leven is het werk van krachten en wezens'

'Voor mij wordt de vraag steeds belangrijker hoe het verder gaat met de bd-landbouw', zegt Jan Saal.

'Ik heb het idee dat bij deze landbouw meer geloof dan bewustzijn heerst en dat vind ik een zwak punt'.

Jan Saal is voorzitter van de bd-vereniging, voluit de Vereniging voor Biologisch-Dynamische Landbouw en Voeding.

'Aan de andere kant moet te veel moeite worden gedaan om het bd-product te verkopen. Terwijl mensen zouden moeten zeggen: die producten moet ik hebben, want ze zijn goed, ze geven me energie. Waarom gebeurt dit nog onvoldoende? Het verschil tussen biologisch en bd is blijkbaar voor velen nog te weinig te proeven.'

Organisatieadviseur

Saal heeft geen agrarische opleiding of achtergrond, maar landbouw kwam in zijn leven constant op zijn weg. In zijn werk bij zowel Triodos Bank, Gimsel, een keten van natuurvoedingswinkels, als Odin. Later toen hij voor zichzelf begon als organisatieadviseur werkte hij vaak mee aan landbouwprojecten in biologische of bd-landbouw. In 2001 werd hij voorzitter van de bd-vereniging en tegelijk directeur van Stichting Warmonderhof, het boerenbedrijf dat samenwerkt met de opleiding tot bd-boer in Dronten.

'In de bd-landbouw zie ik nog altijd oude denkmechanismen, bijvoorbeeld over de manier van composteren. In de oude literatuur over compost maken, staat hoe je met verschillende lagen werkt, die opbouwt, met aarde afdekt en een of twee keer omkeert. In een volkstuinje is dat te doen, maar op grotere schaal gaat dat tegenwoordig niet meer. Bovendien blijkt compost in de bd-landbouw nu vaak zonder minerale aarde gemaakt te worden, wel met organisch materiaal. Rudolf Steiner laat in 1924 echter zien dat het juist om het anorganische gaat: de minerale aarde moet gevoelig worden gemaakt voor inwerking vanuit de kosmos, van de kosmische kracht. Een plant die op de aarde groeit die zo bereid is, groeit anders.'

Verfijnde smaak

'Een gangbaar product heeft een waterige smaak. Bij een biologisch product wordt de smaak versterkt, de plant is meer zichzelf, bijvoorbeeld meer spruit, meer bloemkool. Bij bd-producten is de smaak echter verfijnder. Bd-producten zijn verbonden met een aantal elementen, met kosmische

krachten. De plant staat niet meer op zichzelf, maar is ingebed in een geheel. Dat verfijnt de smaak. Dit kan ook worden bereikt door preparaat-gebruik. Je kunt dit principe zelfs aan een boer niet gemakkelijk uitleggen. Bovendien is het een enorm werk om al die grond er doorheen te mengen, de compost wordt zwaar. De meeste boeren composteren ook niet zelf.'

Volgens Saal moet het denken over zulke zaken veranderen. 'Iedereen denkt dat het leven in een zaadje verstopt zit en dat het hieruit tevoorschijn komt, dat het zich ontvouwt. Maar Rudolf Steiner stelt dat het leven uit de kosmos komt en door het zaadje heengaat. Als levenskrachten stromen, ontstaat een organisme. Je kunt hierbij denken aan een kraan: het water zit er niet in verstopt, maar komt van elders en stroomt er alleen doorheen. Dan moet de leiding wel schoon en doorlatend zijn. Zo moeten ook de lucht, de aarde, het water zo doorlatend mogelijk zijn, dan zijn ze ontvankelijk voor levenskrachten.'

Verdieping

'Ik vind het belangrijk voor de bd-landbouw om de slag te maken naar kwaliteit. Bd-producten zijn pas echte voedingsmiddelen als die genoemde krachten erin vloeien. We zullen die geestelijke krachten als realiteit moeten leren zien. Niet twijfelen of het waar is, maar ermee werken en leren hoe dat te doen. Het bd-denken over productie, handel en afzet lijdt aan de gedachte dat het eigenlijk niet uitmaakt

wat die kwaliteit van levensmiddelen is, en dat is een gevaarlijke gedachte. Als het even tegenzit, laat men het los en gaat men vlug naar Albert Heijn om iets gemakkelijkers te halen.' De bd-vereniging heeft nu 2200 leden, waarvan 164 boeren. Saal: 'Bd-landbouw zal voorlopig de wereld niet veroveren, maar elementen eruit wel, zoals aandacht voor het milieu of de zorgboerderij. Dit laatste is een uitvinding die de heilpedagogie samen met ons heeft gedaan, die breder is dan alleen maar voeding en algemeen wordt erkend. De bd-landbouw is een kraamkamer voor maatschappelijke vernieuwing op agrarisch gebied. We hoeven niet per se te groeien naar een wereldomvattend areaal, maar we moeten wel werken aan verdieping.'

'Dat is bijvoorbeeld mogelijk ten opzichte van natuurwezens. Daar is momenteel veel discussie over. Denk aan de wezens uit "Lord of the rings" en "Harry Potter", waar de tovenaars en kabouters over elkaar heen buitelen. Hier worden ze echter voorgesteld als een soort verlevendigde kabouters. Rudolf Steiner maakt een duidelijk onderscheid tussen verschillende natuurwezens en beziet ze in hun eigen rijk.'

Natuurrijken

'De natuurrijken vind je bij de plant terug, ze worden verzorgd door geestelijke wezens. Kabouters leven in het minerale, zorgen voor stuwkracht en groei, beheren de levenskracht van onder naar boven, vandaar ook die puntmutsen. Sylfen beheren het vloeibare, de sapstromen, planten en rivieren. Op plaatjes zie je elfen en sylfen als één afgebeeld, terwijl elfen het luchtelement beheren, wat je ruim moet zien: het uitbreidende van de plant, het vleugelachtige in de bloem heel teer en fijn. Salamanders zijn vuurgeesten, zij beheren het warmte-element in stuifmeel en nectar, waarin warmte is opgeborgen. Bijen en insecten leven ervan, nemen het op, verspreiden het.'

'Het hele denken dat planten uit zichzelf groeien, wordt met deze gedachten doorbroken. Dit wordt namelijk door wezens verzorgd. Inhoudelijk moeten we een slag maken. Het leven komt niet zomaar tot stand. Het is geen wonder, maar het werk van krachten en wezens.'

Michel Gastkemper